

مریم سالاری
روزنامه‌نگار

در منتهن چه گذشت؟

روایتی از سفر حسن روحانی به اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل و حواشی آن

داشت. «اما هنوز ۲۴ ساعت نگذشته بود که روحانی حرف شرط دیدار با همتای آمریکایی اش را به رفع تحریم‌ها مشروط کرد و داستان پردازی «دل‌پاسان» فروکش کرد. به نظر می‌رسید که مکرون صورت مسأله «فروش چند صد هزار بشکه نفت در ازای دیدار دور رئیس‌جمهور» را به عنوان ترفندی برای گره‌گشایی از برجام دنبال کرده بود، اما معامله مورد نظر او خواست مطلوب تهران نبود و به همین دلیل ناکام ماند. در همین راستا بود که روحانی به صراحت به آمریکا و میانجی‌ها گوش زد کرد: «ما به دنبال عکس‌گرفتن نیستیم اینکه کسی بخواهد با حسن روحانی عکس بگیرد، امکان پذیر نیست، فتوشاپش امکان پذیر است، اثبات تصویر واقعی آن امکان پذیر نیست مگر آنکه آمریکایی‌ها روزی از تمام تحریم‌های ظالمانه‌شان دست بردارند.» آنچه خط قرمز و چارچوب‌های پیش روی دیپلمات‌های ایرانی برای مواجهه با آمریکایی‌ها را مشخص می‌ساخت، تعهد به توافق‌هایی بود که پیش از این میان دو طرف به انجام رسیده بود. چنانکه رهبر معظم انقلاب اسلامی در سخنان روز ۲۶ شهریور ماه شرط حضور آمریکا در جمع کشورهای حاضر در توافق هسته‌ای و شکل‌گیری مذاکره را بازگشت به معاهده‌ای دانستند که واشنگتن آن را نقض کرده بود.

با این همه همچنان برخی از اصلاح‌طلبان ملاقات روحانی و ترامپ را عامل مهمی برای تعدیل فضای تند حاکم بر تحولات پرشتاب دو کشور می‌دانستند. صادق زیباکلام، استاد دانشگاه و از حامیان مذاکره ایران و آمریکا گفت: «امید زیادی ندارم؛ اما نرمی کم‌ترامپ و روحانی با هم دیدار کنند.» حسین مرعشی، سخنگوی حزب کارگزاران هم با گفتن اینکه «نشستن و انجام یک ملاقات به معنی روابط حسنه نیست بلکه شروع دور جدیدی از مذاکرات است»، از این ملاقات احتمالی باید حمایت کرد.

کم‌شدن شمار گروه «بی»

برکناری جان بولتون، مشاور امنیت ملی آمریکا که رویکرد بشدت سخت‌گیرانه‌اش نسبت به ایران لقب تندروی تندرها را برایش دست‌وپا کرده بود، نشانه‌ای امیدوارکننده برای کسانی بود که معتقد بودند بعد از شرط تهران برای مذاکره با آمریکا می‌توانست فضا را برای نتیجه‌بخشی نسخه برجامی مکرون در نیویورک مهیا کند. رسانه‌های آمریکایی و ایرانی کنار رفتن بولتون در آستانه برگزاری نشست مجمع عمومی سازمان ملل و سفر روحانی به نیویورک را پالس مثبت‌ترامپ به روحانی تلقی کردند؛ بویژه که معلوم شد بولتون از تردید رئیس‌جمهور آمریکا برای تعدیل فشار سیاست‌حداکثری خود چندان دل خوشی ندارد. بلومبرگ در این رابطه نوشت: «برخی منابع نزدیک به ترامپ

اعلام کرده‌اند که علت اخراج جان بولتون از کاخ سفید مخالفت او با احتمال لغو یا تعلیق تحریم‌ها علیه ایران بوده است.» جان هودسون در واشنگتن تایمز هم نوشت که «به گفته یک مقام کاخ سفید تصمیم ترامپ برای لغو حمله هوایی به ایران بعد از ساقط کردن پهپاد آمریکایی از سوی این کشور، بولتون را مستأصل کرد. او همچنین باید دیدار ترامپ با حسن روحانی آن هم بدون هیچ پیش شرطی مخالف بود.» به عقیده هودسون اگر چه بولتون با رئیسش بر سر پنبه کردن هر آنچه او با مادر سیاست خارجی ریسیده بود هم نظر بود؛ اما رویکرد جنگ طلبانه و تعارض جوی او با ترامپ که بارها گفته از نظر او حس رسالت مملکت‌سازی در سیاست خارجی آمریکا باید متوقف شود، کاملاً در تضاد قرار داشت. رسانه‌های ایرانی هم از این تصمیم ترامپ به عنوان کلید فروپاشی گروه «ب» یاد کردند. گروه «ب» اصطلاحی بود که محمدجواد ظریف برای مریعی متشکل از جان بولتون، بنیامین نتانیاهو، محمد بن سلمان (ولیعهد عربستان) و محمد بن زاید آل نهيان (ولیعهد امارات) به کار می‌برد و این چهار چهره بر جسته مخالف ایران را متهم کرد که بنا دارند ترامپ را ناخواسته به جنگ با ایران بکشانند. اتهامی که حالا با خروج بولتون از حلقه مشاوران ترامپ و اختیار عمل بیشتر مایک پومپئودر حیطه سیاست خارجی می‌توانست نخستین نمودهای خود را در جریان مجمع عمومی سازمان ملل متحد که قرار بود چند روز دیگر در نیویورک آغاز شود، آشکار کند.

**حسن روحانی رئیس
جمهوری کشورمان روز
دوشنبه یکم مهرماه
در حالی به سمت
نیویورک پرواز کرد
که تنها چند روز قبل
از آن مجموعه‌ای از
رویدادها دست به
دست هم داده بود تا
در باره انجام این سفر
تردیدهایی به وجود
بیاید**

هتل منتهن نیویورک اندازه هتل کوپورگ وین خوش شانس نبود تا بتواند میزبان دیدارها و مذاکراتی باشد که می‌توانست تاریخ را تغییر دهد؛ حسن روحانی رئیس‌جمهوری کشورمان که یکبار در پایان سفر سالانه‌اش به نیویورک تلفن باراک اوباما رئیس‌جمهوری وقت آمریکا را جواب داده بود، این بار تلاش‌های دونالد ترامپ رئیس‌جمهوری فعلی ایالات متحده را بی‌پاسخ گذاشت؛ تماس‌هایی که می‌توانست یک بازی خوب برای یک نتیجه بد باشد؛ چه کسی می‌توانست قبول کند رئیس‌جمهوری که یک سند حقوقی را هیچ‌انگاشته بود، به پیغام خصوصی و درگوشی‌اش وفادار بماند و بعد از ملاقات با روحانی، تحریم‌های ایران را بر دارد؟ به همین دلیل بود که با وجود تمام چراغ‌های سبز چشمک‌زن، ایران بر قول خود ماند و پیش از گرفتن امتیاز صریح و شفاف «لغو تحریم‌ها» تن به عکس یادگاری نداد؛ اما چه شد که همه منتظر بودند قطار از ریل خارج شده برجام، در ایستگاه نیویورک به ریل بازگردد؟ حسن روحانی رئیس‌جمهوری کشورمان روز دوشنبه یکم مهرماه در حالی به سمت نیویورک پرواز کرد که تنها چند روز قبل از آن مجموعه‌ای از رویدادها دست به دست هم داده بودند تا ریان به انجام این سفر تردیدهایی به وجود بیاورد. اما نول مکرون، رئیس‌جمهوری فرانسه که کشورش یک پای معاهده برجام است، کوشیده بود در نشست سران گروه «هفت» که وزیر خارجه ایران را با فشاری به «بیاریتر» محل برگزاری نشست کشانده بود، برای مصالحه ایرانی و آمریکایی راهی پیدا کند.

بریتانیا پای دیگر برجام، تاکنون گفتش ایرانی موسوم به «گریس ۱» را که در جبل الطارق توقیف کرده بود، آزاد کرده بود و مهم‌تر از همه ترامپ برای دیدار با روحانی، ابراز تمایل کرده و حتی به پیشنهاد فرانسه برای پرداخت وام چند میلیاردی رونی به ایران چراغ سبز نشان داده بود. ایران هم در مواجعه با بشدت یافتن تلاش‌های فرانسوی‌ها برای عبور از بحران برجام و حتی مذاکره با آمریکا درباره موضوعات غیربرجامی خواسته خود را به وضوح اعلام کرده بود: «امریکا باید پیش از مذاکره تحریم‌ها را بردارد.»

زمزمه احتمال مذاکره مستقیم تهران و واشنگتن پس از سفر غیرمنتظره وزیر خارجه جمهوری اسلامی به محل برگزاری اجلاس سران کشورهای گروه هفت بلندتر شده بود؛ در محافل سیاسی و رسانه‌ای صحبت از این بود که روحانی با طرح موضع جدیدی جهت حل مشکلات در سیاست خارجی کشور به سازمان ملل می‌رود و پیرو همین حرف و حدیث‌ها بود که گمانه‌ها بر وقوع رویدادی خارق‌العاده از نوع یک دیدار حساس و تاریخی در نیویورک دامن زد. روحانی چهارم شهریورماه در مراسم ارائه دستاوردهای دولت در توسعه زیرساخت‌های روستایی گفته بود که «اگر بدانم به یک جلسه‌ای بروم و با کسی ملاقات کنم که کشور من آباد می‌شود و مشکلات مردم حل می‌شود من دریغ نخواهم کرد.» ساعاتی پس از این اظهارات، رئیس‌جمهوری فرانسه نیز گفت که «آماده برگزاری ملاقات بین ترامپ و روحانی هستم.» قابل انتظار بود این حرف روحانی با اعتراض مخالفان همیشگی مذاکره ایران و آمریکا روبه‌رو شود. احمد امیرآبادی فراهانی، عضو جبهه پایداری در نشست پنجم شهریور تذکر کتبی بیش از ۸۰ نماینده را خطاب به رئیس‌دولت دوازدهم، حسن روحانی خواند. تذکری که در آن از روحانی پرسیده شد: «علت اتخاذ مواضع خلاف مواضع رهبر معظم انقلاب از سوی جنابعالی چیست؟ چرا در صدد ملاقات و مذاکره با فردی هستنید که خودتان وی را دیوانه خواندید و رهبر معظم انقلاب هم فرمودند با این دولت آمریکا به هیچ وجه مذاکره نمی‌کنیم و این سم مهلک است.» محمد مهدی زاهدی، نماینده کرمان هم در تذکری با طرح این ادعا که از درون دولت زمزمه‌هایی در مورد دیدار روحانی با ترامپ بی‌شرف» در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل به گوش می‌رسد، از رئیس‌جمهوری خواست سرریعاً موضع‌گیری کرده و این مسأله را تکذیب کند. رسانه‌هایی همچون خبرگزاری فارس، خبرگزاری تسنیم و روزنامه جوان نیز آتش توپخانه خود علیه هر گونه مذاکره و توافق با آمریکا را تشدید و سعی کردند با گزارش‌ها و مصاحبه‌های متعدد عنوان کنند ملاقات و مذاکره با آمریکا باعث تضعیف ایران شده و تنها راه برای ایران مقاومت است.

حسین شریعتمداری مدیر مسئول کیهان که از مخالفان مشهور دولت، مذاکرات هسته‌ای و برجام است، در یادداشتی با عنوان «آقای روحانی! کشور با کار و تلاش آباد می‌شود نه دیدار با این و آن»، نوشت: «ملاقات و مذاکره با ترامپ جز تحمیل خسارت و فاجعه به مردم ایران و دادن هدیه به ترامپ در انتخابات پیش روی آمریکان نتیجه دیگری نخواهد